

**До спеціалізованої вченої ради К 64.108.05
Української інженерно-педагогічної академії**

Відгук офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента
Шкуренко Ольги Володимирівни
на дисертацію Шелест Тетяни Миколаївни
на тему «Формування системи управління інноваційно-орієнтованим
розвитком підприємств»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

У сучасних умовах господарювання актуальною є проблема формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств. Цей процес вимагає комплексного підходу шляхом реалізації функцій планування, аналізу, контролю й управління тактичною та стратегічною діяльністю в усіх сферах діяльності промислових підприємств. Особливу увагу слід приділити процесами підвищення ефективності функціонування промислових підприємств за рахунок формування інноваційно-орієнтованого розвитку. Ефективність діяльності значною мірою залежить від здатності керівництва промислового підприємства діяти на випередження шляхом вдалого впровадження інноваційних розробок в усіх напрямках діяльності, що є необхідною умовою успішного розвитку промислових підприємств.

Необхідність оволодіння особливостями впровадження формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств, зумовлена тим, що в умовах ринкової економіки підприємства знаходяться під постійним впливом несприятливих внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть призвести до негативних наслідків.

Швидкоплинні зміни змушують промислові підприємства постійно удосконалювати свою інноваційно-орієнтовану діяльність, успішна реалізація якої підтримує або визначає їх подальший розвиток. У кризовій ситуації знаходяться і вітчизняні промислові підприємства, які не володіють достатнім досвідом в формуванні системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств. За таких умов вирішення проблеми формування

системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств стає актуальною та своєчасною.

Виходячи з зазначеного, в рамках загального напрямку дослідження Шелест Т.М. з метою підвищення ефективності роботи промислових підприємств, окреслено та вирішено конкретну актуальну наукову задачу – розроблено теоретичні, методичні та практичні аспекти формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Шелест Т.М. базуються на аналізі діяльності промислових підприємств та удосконаленні процесу формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств. Розроблені в дисертаційній роботі підходи й результати, які були отримані за допомогою застосованих методів : порівняльного аналізу, структурно-декомпозиційного та семантичного аналізу – для конкретизації таких понять, як «управління», «система», «система управління», «інноваційно-орієнтований розвиток»; логічного, історичного та системного підходів, узагальнення, порівняння, аналізу і синтезу – для аналізу наукових шкіл розвитку теорії інновацій, визначення основних фаз розвитку теорії та практики управління, аналізу зміни парадигми системи управління підприємствами; графічний метод – для узагальнення статистичних даних і наочного відображення одержаних висновків за результатами проведених досліджень; системно-структурного аналізу – для формування теоретико-методичних рекомендацій щодо удосконалення механізму, концептуальних аспектів, стратегії формування сучасної системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком промислових підприємств; таксономії – для розрахунку інтегральних показників складових оцінки системи управління промисловими підприємствами; прогнозування – для формування відповідних управлінських рішень щодо інноваційно-орієнтованого розвитку підприємств; експертних оцінок – для визначення чинників, які впливають на рівень інноваційно-орієнтованого розвитку підприємств.

Усі розроблені в дисертаційній роботі рекомендації є новими і оригінальними. Базисні теоретичні положення, висновки та рекомендації, які

містить дисертаційна робота, мають достатню наукову обґрунтованість та достовірність, що підтверджується використанням положень, законодавчих та нормативно-правових актів з питань функціонування і розвитку промислових підприємств, галузевих програм, результатів дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з питань формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств.

Окремі положення дисертації використано при виконанні програми науково-дослідної роботи Української інженерно-педагогічної академії за темою «Управління стійким розвитком суб'єктів господарювання в умовах соціально-орієнтованої економіки» (номер державної реєстрації 0116U001487) та відповідає цілям Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р.

3. Наукова новизна результатів дослідження

В дисертації узагальнено теоретичні основи і розроблені методичні підходи до формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств та одержано такі найсуттєвіші результати:

автором удосконалено науково-практичний підхід до оцінки системи управління промисловими підприємствами (с. 97-100), який включає підготовчий, інформаційний, аналітичний, дослідницький та рекомендаційний етапи, що дозволяє ідентифікувати проблеми завдяки використанню порівняльної організаційно-економічної оцінки й обирати найбільш раціональний варіант, визначати ступінь централізації та децентралізації функцій управління і факторів розвитку, є основою для формування ефективної системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком промислових підприємств;

в роботі запропоновано концепцію кластеризації як основу інноваційного розвитку промислових підприємств (с. 144), яка ґрунтується на кластерному об'єднанні, ядром якого є колаборація інвестиційно-орієнтованих проєктів, що характеризуються синергізмом (здатністю до взаємного посилення діяльності та створення нових результатів) і дають можливість виокремити пріоритетне значення для вирішення ключових проблем у розвитку основних сегментів кластера; спрямовані на формування

інноваційної системи (наука – виробництво – держава) та забезпечують трансформацію нових знань у конкурентоспроможні товари і послуги;

в дисертації розроблено механізм ефективної системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком промислових підприємств (с. 185), який базується на гіпотезі людиноцентрованості з використанням методів, структурованих у багаторівневі ієрархічні системи, що ґрунтуються на результатах прогнозування, і дає можливість промисловим підприємствам продукувати превентивні управлінські рішення, забезпечуючи їх ефективний розвиток у турбулентних умовах господарювання;

автором розроблено стратегію формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком промислових підприємств (с. 202), яка базується на реалізації програмно-стратегічних результатів, визначає альтернативність різних типів системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком промислових підприємств (програмний, спостерігаючий, адаптивний і екстремальний), формує концепцію ресурсів, згідно з якою позиція промислових підприємств на ринку базується на унікальному поєднанні матеріальних і нематеріальних ресурсів та їх ефективному використанні; стратегічний пріоритет мають елементи інноваційно-інтелектуального капіталу, що дозволяє зменшити негативний вплив різних форм невизначеності як зовнішнього, так і внутрішнього середовища на основі своєчасної та превентивної реакції на ці зміни;

в роботі сформовано теоретичний базис дослідження, який базується на визначенні сутності дефініції «система управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств» на основі синтезу базових понять «управління», «система», «система управління», «інновації», «розвиток», «інноваційно-орієнтований розвиток»; на встановленні їх взаємозв'язку та є підґрунтям для розроблення методичного інструментарію, має теоретико-прикладне значення при формуванні ефективних управлінських рішень (с. 55);

удосконалено методичні аспекти оцінки системи управління підприємствами (с. 57-66), які базуються на взаємозв'язку методів, інструментів і засобів науково-теоретичного та практичного обґрунтування результативних показників, що визначають рівень складності, багатогранності системи управління підприємствами, яка сформована різними науковими

поглядами та визначає пріоритети формування коригувальних управлінських рішень щодо інноваційно-орієнтованого розвитку підприємств.

4. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій

За темою дисертації опубліковано 16 наукових праць, в тому числі: 8 статей – у наукових фахових виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних; 1 стаття - у зарубіжному виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз; 7 публікацій тез доповідей у збірниках за матеріалами науково-практичних конференцій

Основні висновки за результатами дослідження, положення та рекомендації оприлюднено на науково-практичних конференціях: ХХ науково-методичній конференції викладачів, аспірантів та студентів КДАВТ (Київ, 2016); Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі» (Київ, 2016); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (Дніпро, 2019, 2020); Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти» (Дніпро, 2020); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами» (Київ, 2021); Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, фінанси, облік і право: актуальні питання і перспективи розвитку» (Полтава, 2021).

Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

5. Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що найважливіші теоретико-методичні та прикладні положення дисертації доведені до рівня конкретних пропозицій і методичних розробок стосовно

формування інноваційно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами та впроваджені в роботу ТОВ «ПРАВЕКС ГРУП» (довідка про впровадження № 45/1 від 20.05.2021 р.); ТОВ «Харківтрансмашпроект» (довідка про впровадження № 135/С-1 від 25.05.2021 р.); Виконавчого комітету Харківської міської ради (довідка про впровадження № 08-73/2135/2-21 від 15.04.2021 р.); Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 01-25/3388 від 25.06.2021 р.).

Результати дослідження використовуються в Українській інженерно-педагогічній академії при підготовці фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 015.24 «Професійна освіта (Економіка)» при викладанні дисциплін «Інноваційний розвиток підприємства», «Управління ресурсами» та «Конкурентоспроможність підприємств» (довідка про впровадження № 106-5707 від 18.16.2021 р.).

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Слід відзначити достатньо високий рівень теоретичних та прикладних досліджень, виконаних в роботі Шелест Т.М., але все ж таки мають місце дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. Автор на рис. 1.5 (с. 41) наводить основні напрями інноваційно-орієнтованого розвитку підприємств, які полягають у застосуванні до всіх складових та продуктів економічної діяльності - товарів, послуг, технологій, ідей, методів організації управління, кваліфікації працівників тощо, та відзначає, що ці процеси мають особливе значення для подальшого сталого розвитку вітчизняних підприємств. На нашу думку, доцільно було б проаналізувати інтенсивність інноваційних розробок у світі та визначити життєвий їх цикл.

2. Автор на с. 53-54 при аналізуванні структурних елементів дефініції «інноваційно-орієнтований розвиток», визначає, що головною метою інноваційно-орієнтованого розвитку підприємства є підвищення конкурентних переваг, збереження його економічних вигод шляхом цілеспрямованого зміни внутрішніх факторів завдяки впровадженню технологічних рішень, нових методів управління, змін в структурі виробництва нового продукту або послуги тощо. З нашої точки зору, доцільно було б визначити, які обмеження є

на вітчизняних промислових підприємствах та, що саме не створює підґрунтя для активного інноваційно-орієнтованого їх розвитку?

3. В параграфі 1.4 дисертації автором розглянуто світовий досвід формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств (с. 66-78), де виокремлено важливість людського капіталу у цьому процесі, але, на нашу думку, було б доцільно розглянути вітчизняну систему функціонування промислових підприємств та надати конкретні рекомендації щодо впровадження світового досвіду інноваційно-орієнтованого розвитку в їх діяльність.

4. В параграфі 2.3 (с. 117-126) проведено діагностику інноваційно-орієнтованих аспектів розвитку промислових підприємств, а саме: використано графоаналітичну модель потенціалу промислового підприємства. Не зовсім зрозуміло, чому саме цю технологію обрав дисертант та які вона має переваги та недоліки.

5. В роботі автором доцільно було б провести аналіз та оцінку виникнення ризиків, які можуть супроводжувати процеси інноваційно-орієнтованого розвитку підприємств, тому, що при формуванні ефективного управлінського рішення необхідно враховувати вплив внутрішніх та зовнішніх факторів та визначати їх ступінь ризиків, що впливають на діяльність підприємств.

Викладені зауваження не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертації Шелест Т. М.

7. Відповідність роботи встановленим вимогам до кандидатських дисертацій

Аналіз дисертаційного дослідження дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Шелест Тетяни Миколаївни на тему: «Формування системи управління інноваційно-орієнтованим розвитком підприємств» є самостійною завершеною науковою роботою, зміст відповідає обраній темі та забезпечує досягнення поставленої мети та задач дослідження.

Робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), виконана на

високому науковому рівні, основні її результати опубліковані і отримали позитивні відгуки на науково-практичних конференціях.

Вважаю, що Шелест Тетяна Миколаївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:
доцент кафедри бізнес-логістики
та транспортних технологій
Державного університету
інфраструктури та технологій
МОН України,
к.е.н., доц.

Ольга ШКУРЕНКО

Підпис О. Шкуренко засвідчує
Проректор з науково-педагогічної
роботи Державного університету
інфраструктури та технологій

Юрій ДУДНИК

Спеціалізована вчена рада К 64.108.05
Українська інженерно-педагогічна академія
Вх. № 106/10-43
" 03 " 09 2009 р.

*В.О. укр. секр. спеціалізованої
вченої ради К 64.108.05
Ю.Е. Дуднева*